

559/918-19 szám

- 1 -

Államcsera iradatok:
Dr. Kém Zsuzsanna
Dr. Illyésy N. József
egyetemi tanár úrnak.

Debreczen 1919 június hó 26.

Felgy
e. i. Péter

Endemleges elbírálás előtt
jelölt a hazugság forrásnyelvi
megjelölési kézzel pótlólagos

megjelölésére volna szánandó.

Debrecen, 1919. jún. 29

Km Jóny

Elfogadom.

Debrecen 1919 jún. 29 Ch. Klygaly Ugrin

Felülvizsgálata keretében

dr. Bernáth Károly ügyész tisztelettel.

Debrecen, 1919. jún. 1.

Begyei
v. Jóny

Államsudományi tudori értekezés
a
közigazgatási jog köréből.

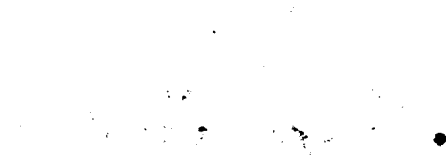
Előszó.

A. 919. július 2.

Pálffy László

Írta:

Pálffy László.

A

közjogi per és a közgazdasági bi-
ráskodás.

Törvénymunkák:

- Boér Elek: Közigazgatási bírászkodás. 1907.
- Kuncz Ignác: A nemzetállam saukönyve. 1902. II. k.
- Tóth László: A választási bírászkodás elvöl-
lete és gyakorlata.
- Cserégyüti Képviseletári Törvényok. 1917.
XIV. kötet.
- Wabz: Über die Prüfung der parla-
mentarischen Wählw. -
- Fagyas: Die Wahlprüfung in den moder-
nen Staaten.
- Fellner: Allgemeine Staatslehre. 1914. II. k.
miter? is mely kintis?

A közigazgatási bírósági eljárás és a közigazgatási bíráskodás.

A joguralomra való általános törekvessel mind sürgetőbbé vált az a követelés, mely annak ad helyet, hogy az állami jogszolgáltatás egy része olyan szervezethez illeszkedjen, amely úgy összeállítás, mint működés természeténél fogva egyéb szervezésekétől, amelyek a jogállamban a jogi rend eltalálása szempontjából, oly nagyon különböznek.

Mielőtt azonban a törekvés kri-

tikai tárgyalásába bocsátkoznánk,
vessünk futólagos tekiutetést a jog-
fejlődés szemmel tartása mellett
a mai alkotmányok idevonat-
kozó intézkedéseire. É rendelkezé-
sek ugyan a két főtípuson belül, -
mely a választási bíraskodás szerve-
zését, vagy a parlamentnél, vagy at-
tól különálló bíraskodást mutatja, -
nem sok különbséget tüntetnek
fel, de arról mindenesetre meg-
győzünk benniünket, hogy a törvény-
hozó hatalom szervezésével összefüggő
kérdések feletti bíraskodás szervezése

többszöröse politikai kérdés volt, melyet inkább jellemzett a politikai helyzet és az állami és társadalmi viszonyok követelése szerinti alakulás, mint az alkotmány alapelveihez való merev ragaszkodás.

Érdemes a parlamenti bíráskodás nem is magát a törvényhozó hatalmat illette. Franciaországban korábban utolsó fórumként a király bíráskodott a vitatott választási kérdésekben, s csak miután a reuli gyűlés 1789-ben összélt, vált legfontosabb kérdésre a

"verification des pouvoirs". A hama-
dik reud az elsőnek napirend-
re került választási igazolásba
együttel tanácskorást és hatá-
rozathozatalt hivánt, amit
mikor a másik hét reud ri-
degen visszaküldött, kijelentette,
hogy összes tagjait igazoltnak
tekinti és ök a nemzetgyűlés.

Éme világtörténelmi remény óta
a fennadalmi kornak egyik ered-
ménye maradt ez s miut hatal-
mas virmány szerepel mai na-
pig a kamara (tagjai) jogai

között. Az 1789-és június hó 23-iki
„*declaration royale*” 2. és 10. cikkei
ugyanaxt mondják: ha a rendi
testek egyikében a szavazatok két-
harmada elvise a teljes illeti
határozatát, a királynak kell
döntenie. Ezzel szemben azon-
ban már a *Tiers-Etat* 1789. június
19-iki határozata jelölt egy „*co-
mité de vérification et de conten-
tieux*”-t, melynek ítéllete fölött a
gyűlés végérvényesen határoz. Ugyan-
axt az elvet mondja ki az 1791
évi szeptember hó 14-iki alkot-

mány.

A consularatus is a mászat-
ság alatt a senatus neverte
ki a képviselőket is a tribu-
nokot s prositette meg a választá-
sokra jogosultak listáját. A res-
tauratio idejében azonban
a választások feletti bírasko-
dás visszakerült a képviselő
kamarához. És az 1875 évi juni-
us hó 16-iki alkotmánytörvény
10. cikké végre kimondja: „cha-
cune des Chambres est juge de
l'éligibilité des ses membres et de

la régularité de leur élection."

A kamarát, tekiintettel a választási bíráskodásra "un jury souverain" - nak nevezik, amiből egyrészt az követhetik, hogy bírói vizsgálatai esetenként közt nem határozta, másrészt, hogy határozatait nem kell megokolnia.

Franciaország példája egész sorozatára hatott a kontinentális államoknak.

Egy körülbelül hasonló szabályok vannak érvényben a Német-

birodalomban is. tagállamai-
ban is. „A birodalmi gyűlés
átvisszálja tagjainak igazoló
leveleit is döntés azzal fellett.
Ez a döntés végleges. Többé meg
nem támadható, tehát jogerős
s anyagilag az ítélet végrehel-
tet. Epp így a parlamentben
történik a döntés Auszriában,
& Svájcban, Norvégiában, Dá-
niában, Németalföldön, Bel-
giumban, Luxemburgban,
Spanyolországban, Romániá-
ban is Görögországban, sőt ke-

vés eltéréssel az Északamerikai
Egyesült Államokban is.

Olaszország mintegy át-
menetet alkot a parlamenti
és bírói eljárás között. Az 1888.
regolamentó 12 §-a szerint, ugyan-
is az elnök egy 20 tagból álló
bírótságot jelöl ki, mely egy-
szer egy törvénynek analogiájá-
ra jár el a választási ügyekben,
de bármely meremelő bírói ügy-
kör is van, illetét a plenum elé
viszi, mely végleg határoz.

Tisztán bírói ítélet választá-

si. ügyekbeu Svédországnak: a
„Landshöfding”, honnan a felleb-
vezés a „högsta Domstol”-hoz, a
legfelsőbb bírósághoz, történelk.
Legtöbbikésabb példa azonban
Anglia, ahol addig az idő-
pontig mehetünk vissza, ami-
kor a választási bíróságot
a király a „Court of Chancery”
vel, mint közjogi bírósággal
gyakorolta. IV. Henrik óta
(1399-1413) pedig az utolsó „amine-
bírak” voltak feljogosítva a
megtámadott választások

felett itélni. És csak 1. Takaró ide-
jében megy át a jog az alsó-
ház kezébe, mely azt a "Committee
of Privileges and Elections" el-
utalja. 1770-ben ezt a "Greville-
Act" lényegtelenné módosít-
ja, míg végre 1868-ban az egész
rendszer megváltoztatják, s a
választási bíróságot a "Com-
mon - Pleas" bíróságra ruhá-
zák, mely egyike a három
legfelsőbb bíróságnak a West-
minsterben, amelyek jelen-
leg a "Court of Chanceryvel e-

gyesitve a „High Court of Justice”
alholják. Az 1881-i „Judi-
cature-Act” lényegtelenül
módosítja, míg végre pedig,
mely a bíróság szervezést
szabályozta, a két bírót a
„High-Court of Justice Queen
Bench” ügyosztályához sorozta.

Használó a választási
bíráskodás szervezete nálunk,
Finnországban, Portugáliában,
Bulgáriában, Szerbiában, Ka-
nadában és Japánban, így-
skint a német „Reichsland”

Elsass-Lothringen mutat aféle
beszűdésűt.

Az előadottakból minde-
mennyelűt két dolog tűnik ki.

Először az, hogy a választások
fölötti bírásoknak a parla-
ment által való gyakorlá-
sa már régóta nem hixá-
rolagos rendszer a modern
alkotmányokban. I második-
szor, hogy az igazságszolgá-
latának, meg a választái
jog jogi természetű meg-
dönthetetlen követelménye

hogy ne a parlament helyében szervezzék a bíróságot, hanem töle teljes önállóságú, független törvényekhez birtok.

Az egyes államok törvényhozásait ugyanis, mikor érintik a választási bíróságtól a parlamenttől független bíróságra ruházni, ama szempont helyes felismerése vezetett, hogy a képviselőház, mint tisztán pártok szerint tagolt sa kellő szabályszerűsége

retekét is nélkülözö kollegi-
ális szerveret: képtelen a
feladatot az igazságosság és
elfogulatlanság szemve-
délytelen pohárcsival teljesíte-
ni. Egy olyan testület, mely hoz-
zái sokott tulnyomólag de
lege-feruda határozni, ama
hiedelmében, hogy döntésében
öt a femialló jog nem hóté,
igen könnyen túl teszi
magát azon.

Hogy minderről a
modern alkotmányok leg-

nagyobb rész a választások
feletti bíraskodás jogát határ-
körében tartotta, annak okait
már a bevezetésben kifej-
teltük. Csak a véletlenül
szült, hogy ex intézmény
megh~~ő~~adásakor a bírói funk-
ció oly szoros összefüggésben ál-
lott a kormányzattal, meg
a közigazgatással.

Ezek tulajdonságaival
szemben abban gondol-
tak biztosítékot találni,
ha e nagyfourosságnak je-

got a parlamentnél hagyják.
Mota természetesen változott a kor,
váltottak a viszonyok, tisztab-
ban alakultak ki az állam-
ról és hatalmi ágairól a dok-
trina által kicsisított jelfo-
gások; de még a közjogi per-
fogalma is felismertetett; min-
tehat szükség ez intézmény ré-
gi állapotban való feutartá-
sára. Hogy mégis rágaszkodnak
hozzá, mint minden alkotmány-
jogi alappillértelhez, melyet az
oly neheztelt módon megvál-

Történelmi alaptörvény két, természetszerűen. Felhív még ma is a hirtelen változtatásoktól is az alkotmányt feltve örök a politikai élet minden kel-
lőjétől.

Az alábbiakban ismételt politikai szempontok kétségtelemre tették előttünk, hogy a választási bizottságok egyetlen helyre moverése, ha a parlamenttől teljesen különálló bizottság-ra ruházzuk. Az alábbiakban azért tegyük most rigore-

au jogi szempontból is vizsgálhat
tárgyává a kérdést, annyival
is inkább, mert ezzel sorozan
összefügg magának az iránynak
is kijelölése, melyből a kérdés
gyakorlati kivitele jár.

A választási bírósághoz
tágabb értelemben kétféle foglalat
magában. Első az a választási
jogi megállapítást, másod-
szor pedig magát a választási
psephimenye fölötti döntést.

Ezenrölk is két fogalomban
jogi természetűt.

!

A választói jog, miut e-
minentes politikai jog, mely
az egyes skánok az állam-
hatalom gyakorlásában való
részesedését biztosítja, alapvi-
ségi jog. Ez által nyert jogot az
egyén az önmagára illetve, mely
mindegyik új állást ad me-
nélyiségének. Ez a jogosult-
ság az állam részéről an-
nak elismerése, nemcsak
azt a sikeréghéppeni joghő-
vetésment foglaltja magában,
hogy az egyén hatékony te-

vihemységet fejthet ki functio-
nak valósitásában.

A példánk is nevezett
választói jog utján egész sor-
zata áll elő, az egyeni jog-
sultságoknak. A választói jog
megállapítása, vagyis a
választónak, miint olyan-
nak az állam részéről
való elismerése, nemcsak
azt a szubsighepcui jogkövet-
kezmenyt foglalja magában,
hogy az illető a szavazáshoz
bocsáttatik, hanem más, gya-

korlatilag jelentékeny igénye-
ket is, amelyek hasonlóképpen
egyenesen magából a választói
minőségből folynak; ilyenek pl. a választók lajstromá-
ban; valamely választói felvé-
tele, vagy kihagyása ellen a
felszólítási jognak a választói
részre való megadása;
jog magának a választási eljá-
rásnak megtámadására. Nem
forog fenn tehát kétség afelől,
hogy a választói minőség, a
választói jog megállapítása

jogszultságot, igényt ad az egyes-
inek, tehát alanyi közjog is mint
ilyen, annak valaki részére való
felhasználása végső fokozat közjogi
per utján állapítandó meg.

Maga a képviselő vá-
lasztás közjogi is közigazga-
tási esemény, mely az a-
lanyi közjogok gyakorlása alap-
ján áll elő, tehát jogkövetkez-
ménye a választói jog felhasználá-
sának. Képviselői nem válasz-
ható, csak az, ahinek irányos
szuverén választói joga van:
képviselőt csak a polgár

választói joggal bírók választ-
hatóak. Az egyes képviselővá-
lasztás tehát jogi actus, mel-
nél a többség megegyezése egy-
új jogviszonyt s ezen alapu-
ló új alanyi körjogot: a
parlamenti tagsági jogot te-
remti meg.

Ennél azért az ál-
lam szempontjából csak az
a kérdés: jogszemély történet-e ez,
mert az állam törvényhozói
szervezetének összehatásában
is alá van vetve saját

ingaga alkotta jogrendjének. Biráskodásról
vau tehát itt szó, csakogy körjogi
bíráskodásról, mely mint ilyen, épp
elkülönböztetve az ilyen reudes: tehát
ugy a magánjogi, mint a büntető-
jogi bíráskodásnak.

Éppen ez a körülmény,
hogy nem tudnak elhatároló külföld
ségeit tenni a körjogi és a reudes
bíráskodás közt, okozta, hogy nem
tudták a választási bíráskodásnak jo-
gi természetét szabatosan megállapíta-
ni s így végelenyészték kijelölési
akt a szervet, mely konkrét eset

ben eljárni hivatott volna. A választási bírásokra szintén a bírói módszer egyik fajának: a rendszeres bíróságoknak alakítási fogalmát akarták ráhúzni, ami azt vonta maga után, hogy a *functio* elvégzését a fennálló rendszeres bíróságokra birták, amiben pedig sok felszegegetől eltekintve is, végrendeletben a parlament tehetőségének megsértését, a bírói hatalmi szférákra törvényhozói felé való kerülését látták.

A körjogi per lényegesen különbözik a rendszerestől.

csak ami a bírói módosrnek fogal-
mi kelleke, az a törvényi bírasko-
dásnak is az; de ami a reudes
bíraskodásnak különös sajátosága,
az egyr elletete a törvényi bi-
raskodásnak.

De térjünk vissza kiin-
dulásunkhoz. A kifejtettek alap-
ján mi sem természetesebb,
mint az, hogy a képviselőválasztási
bíraskodás nem a parlament ténje
fölött, hanem az alanyi törvényt
gyakorló választói jogi ténje fölött
bíraskodik az által, hogy a bírói
módosr alaki fogalmait alkab

maxxa a törvényhozó hatalomban,
még pedig ezen hatalmi ág sor-
vetének minél tökéletesebb meg-
alkotása végett. Minthogy pedig ma
a közigazgatási bíróságok -
mint a közigazgatási bíróságnak
egyképpen - már szervezve
vannak, helyesebb erre bízni, mi-
ntán ez több birtositékot
nyújt a közigazgatási bíróságnak helyes
ítélkezésre, mely a tényálladá-
kat sohasem a maga elszige-
teltségében, fogalmi oldalról kell,
hogy szemlélje, hanem individu-
álisán, az önmagáért, az állam-

egész szempontjából a strictum
jus-nal nemben helyt ad az
államélet összes körülményei-
nek egybefoglaló méltatását
nem csötte tartó politikai acqui-
stas-nak.

Ha a választói jog meg-
állapítását is a képviselőválasztás
feletti bírósági jogat a köri-
gargatási bíróságra bizzuk, ez-
által nem rendeljük alá a
köri bírósági hatalmi jogat a
bíróságnak is nem sőtük a par-
lament souverainitását.

A hatalmi jog, miúgy func-

tia, továbbra is ugyanaz marad,
csak a birói módrest alhatmuk
szuk kertiben. Akarhi gyakran
a eselkvo is senvedo valaszto-
jog, vagy a valasztas kovenzesige
foltte az itelleseit, az koryogi bi-
ro, mig pedig a torvenyhoro ha-
talom kereten belul is igy a
torvenyhoro hatalom: szervezete
tadtorik. Epp igy, miit pl. hajdan
a regi attikai koryogban a regi tor-
veny is az ext. modositó, vagy pl.
kötlo új. javaslat foltte a nomoth-
taka itellek, tehát a módrest
teljesen birói volt a a functio

meg sem sűnt meg törvényhozó
lenni. A közjogi per azonban nem
csak a törvényhozó, hanem a
többi hatalmi ágban is előfor-
dul. Így a közigazgatási bírások-
dás szintén nem egyéb, mint
közigazgatási functió gyakorlása
bírói módszer segítségével, sőt maga-
ban a bírói hatalmi ágban
előfordul a közjogi bírásokdás. Igy
pl. annak az eldöntése, bír-e va-
laki esküdtseki minősítéssel. Viszont
prekkel nemben, ha rendez bírói
functiót nem bírói szerv végez,
az nem minősít meg rendez

birói lelemi. Mikor pl. az angol
felsőház rúdas perben ítélt; ak-
kor e ház épp úgy a birói hata-
lom szerzetéhez tartozik, mint
vioxont nálunk jelenleg a ma-
gyar allami Curia, mikor a vá-
lasztás fölött ítélt, a törvényhozó
hatalom szerzetének részeként
jelenthetik.

De a jelfogás pedig, mely
a birói működésnek a választá-
si bírósághoz való alhalmá-
zását a törvényhozió hatalom sou-
verainitása sérelmének tekintti,
azt hozván fel, hogy a bírós-

kodás eseménye a souverainitás hírá-
ja; nyilvánvaló, hogy helytelen nem-
pontból indul ki, övveresárván a
közjogi bírásokodás alábbi fogalmát
a rendezes bírásokodással. Itz al-
lamhatalom valamely irány-
dásban a souverainitás jelületét
nem a politikai formája, ha-
nem lényege döntő el. Mhol a
souverainitás különben megvan,
ott az a bírói módosít alkama-
zásával is megmarad, mert ez
a punctio lényegén mit sem
váltogat.

Avva az eredményre jutot-

tünk, hogy jelenleg, mivel a köz-
jogi bírósodás egyik ága, a közigazgatási
bírósodás, szerveve van, a törvényi szempontból is helyes
leunce a választójog megállapí-
tását is a választás feletti ítél-
kezést erre bízni.

A külföldnek a tekintet-
ben nemre hátramaradt jog-
intézményei, sajnos nem adhat-
nak a gyakorlati megoldás ki-
vételére példát. Egyedül Baden
az, hol 1904 óta legalább a vá-
lasztójog felett a közigazgatási
bíróság jogosult ítélkezni.

Ugyanez évben itt Obkircher képvise-
lé javaslatot is terjesztett a má-
sodik kamara elé, hogy a
megtámadott választások fö-
lötti itélkezés szintén a közigar-
gatási bíróságra ruháztassék.
Az javaslatot azonban II. kamarátal
3 ellenében elvetették annak
ismert évek alapján, hogy a
kamara joga nemvel csorbát,
ha a nagyfontosságú jogát kiad-
ja kezeiből. Kéval még mindig
hatalmi kérdés a választási
bíráskodás is nagy fejelem-
ettségrel lesz még ahhoz sük-

ség, hogy a parlamentnek, tilté-
ve magukat a hatalmi kétféle,
a jogeszmét is séhelyesnek a mér-
leg serpenyőjére. Az badeni ka-
mara actiója azonban már mi-
gis az ebben az irányban való
haladást mutatja. I. külföldi-
sen arról gőz meg bennünket,
hogy a parlament annak erő-
seu jogászai tartalmi bírálato-
kat vette bíráló alá, melyek
Wälz-nak, Heidelberg polgármeste-
rűnek, a híres badeni állam-
jogásznak, többször idésett mun-
hája alapján kerülték a tu-

domány is körlet sines elé.

Tegyük most más vizsgálá-
lat tárgyává a fent kifejtette-
ket specialisan haxai nem-
pótlók. Az exco alhatmány-
nyal bír magyat allamban
hamarosan, mig mielott jogi tes-
ménytökéletesen felismerték
volna, megérlelődött az az elo, mely
a választási bíróságok intézmé-
nyének a parlament kerében
való megtartását nélkülözlen-
nek tartotta. E mig az 1848. v. t. az
47 §-ában kimondotta, hogy a jog
gyakorlása a képviselőház hivata,

az 1874. XXXIII. t. m. art már is lényegileg megrovitotta, mielőtt 1898-ában elvileg kimondotta, hogy:

„Itt kérvénnyel megtámadott választások irénnye felett a Curia illetékes, és egyrészt az egész később hozandó törvénynek tartotta fenn az anyagát is alatti szabályok megalkotását, melyek szerint a Curia hatáskörében eljár. Az 1899. II. t. m. ben is meg is történt, és innentől több, mint 10 ére telt el, hogy a Curia e rész illetékessége jogot gyakorolja. Az 1899. évi jogalkotásnak aronban e tör. évi

időnk alatt az lényeges hibái
is felregegei kerültek napvi-
lágra, hogy novelláris utau tör-
ténő módosítása igényesak
sürgetővé vált, amiért is az igaz
ságuigi kormányt 1907 évi juni-
us hó 5. napján javaslatot mesker-
tet, mely hivatra lett volna
a régi törvény hiraqait pótol-
ni is hiigaitani. Fejtegetésünk
keretis nagyon is tul benne
x javaslat minden pontosatá-
nak roletis tárgyalása. Itt csak
nehány föbb elvez órástunk a
ferut. előadottak alapján

honnakolmi.

A külföldi államok ide-
vonathozó jogalkotása, bátran mond-
hatjuk, még a miénk mögött áll.
De nem is lenne célunk a kérdés
egyed másait idegen jogalkotások-
ból deriválni. A választás is az or-
szághoz kapcsolatos intézmények szisz-
temjének magukon viselik az illető
állam politikai és magánéletének
nyomait, olykoros összefüggésben
vannak a közviszonyaival, össze-
áramlataival, gazdasági és jogi
tervezésével, hogy bátran „együmi”
kérdésekre jelenthető ki. Az ál-

lamoknak viszonyai felte kielőző-
zők s csak megfelelően kell, hogy
állami jogi intézményeik is kielőző-
börrenek. Főképpen áll az arandau
a választói jogra is a vele kapaso-
latos intézményekre.

Ér tekintetben az elő-
birtokban megfestett háttér igaz
megfelelő következtetésnek lesznek.
Anglia, mielőtt már nem volt meg-
pléger, a cancellaria bírásokodá-
saval, a parlamenthez vitte a
jogot. É mielőtt csak kezében
is elfajult a bírásokodás; például
széles biata a legfelsőbb bíró-

ságok egyikére. Svédországban
sohasem a kamaták itéltek,
plétól fogva közigazgatási ha-
tóság, sa választási kérdések,
pessületekre válják Svédországnak.
igen alácsüdült jelenségekü se-
repet jätöttek. Norvégiában még
kevésbé ~~corrupt~~ szágra találunk,
mint Svédországban. Itt a parla-
menti bírósokodás be is vált s
eltelintve a Svédországgal való
conflictus ravarainak néhány
estendejétől, nem is volt idő
mikor valaki a parlament a
jogának plételére gondolt vol.

na. Mennyivel más viszonyok van-
nak a déli államokban! Ha pedig
lapozzuk a spanyol, portugál, olasz,
szerb, bulgáriai törvényeket, no meg
a magunkéit, nem győzünk a vá-
lasztásból, pedig különféle vétsége-
ink is büntetteknek a vigérs jutni.
Meg is történt a reactio. Ez álla-
mokban mindegyike siet a vá-
lasztások feletti bíróságiak külső-
álló, pártatlan bíróság kezdésé-
vel s mindent elkövet, hogy a
corruptiót lehető alacsonyra szállí-
ssa.

Másfelől arondau a választás-

kási bírósághoz és a bíróságok
való áttörésére sem volt mind-
széig kilégithető. Nem éppen a
jogalkalmazás méréseivel fogva.
A bírósági munkatársak hiába
gát a nemzeti érdekek és
törvények hatása alatt, a
doctum jus-sal szemben nem
szigetelheti el ^{magát} a politikai esemény-
ekkel szembeni szempontokat is
felhívja kell venni, melyekben
felismerés a mai bíróságoknál
a politikai élettel elvált termé-
sétivel fogva szinte lehetetlen.
Fogási szempontok pedig a kör:

jogi pernek feutkifejtett fogalma
hiványa azt meg.

Másik hibája a rendszernek,
hogy a törvényhozások többnyire töb-
sok megorozással ruházzák rá a
bíráskodásra e jogot. A magyar törvény-
hozás pl. az őt megillető jogot hi-
fejlesztett psak ideiglenesen „ruház-
ta át” a m. kis. bíróságra a törvény-
ben taxative előírt esetekben.
Ebből arután kegyeteg visszásság és
nehézkesség származott. Többek közt
pl. a magyar jogalkotás szerint a
m. kis. bíróságot megilleti a jog,
a válsortás törvényes rendelkezései-

nek megállapítására. Holott extra jogot a képviselőhöz mindaddig nem gyakorolta s így a „nemò plus juris ad alium transferre potest quam ipse habet” - fele szó analógiájára azt a Curia-at nem ruhárhatta.

Síntén felségséget predmonyozott az a körülmény, hogy a m. kir. Curia „feléje a király nevében” honra minden ítéllet s így a törvényhozás egyik factorának tagjai a másik factor nevében igazoltattak, annak nevében foglaltak helyet a parla-

lamentben is gyakorolták törvényhozó jogukat, ami végre is az alkotmányosságok egyik alaptételének át-
törése.

Ezen és más hasonló kisebb-magyobb felszólítások se szeri se száma az 1899. XI. 4. cikkben. Mindezeket kivánás az új javaslat segítéséi.

Egy mindennekellenzárattal, hogy a választási bírásokodás egy egyes bíróság-ra ruházna, mely fele részben a m. kir. Curia, fele részben a m. kir. közigazgatási bíróság tagjaiból alakul: egy, a solog jogi természetének megfelelő, minden bíróság szervezésétől egészen

különálló bíróságos állás bo, mely a törvényben nyert felhatalmazás alapján saját nevében hozza ítéleteit. De a közigazgatási bíróság tagjainak bevonása a bírósági munkába nemcsak az eredmények, hogy az a bíróság már önkéntes állásúak és szervezésük fogva is teljes önálló bírói szervezetek lesznek tekintendő, hanem - az indokolás szerint - megköveteli a kés legfelső bíróság tagjainak egy bíróságba való önkéntes foglalását különösen az a körülmény is, hogy maga a képviselőválasztás közjogi és közigazgatási esemény lévén, a választás eredménye-

mit megítélésé több oldalú méltóságban
fog részesülhetni, ha a bíróság tagjai
között a közigazgatási bíróság által
választott bíráló is helyet foglalhat?”

E jury-szerű bíróság tehát már rendelkez-
kezelt olyan elemekkel, melyek a közigaz-
gatási szervlésén működő, közösekül
vessék részt a képviselőválasztásokról
munkatársaiban. s nem voltak gondosan
elvárt a politikai élet szelétől, minth
a Curia tagjai, tehát meglesz a képre-
ségük, a választási, minth emmenter
politikai ügyekben a stricium-jus-szal
szemben az államolgári és nemzeti ér-
ke's által vezérelt politikai aquisashoz

simultán sa bíróságban való részvételük
minsegg kifejlesztési ama vesztékes,
melyek a bírónak, merer, sokszor a
hosszas gyakorlatas folytán minsegg meg-
csontosodott meggyőződéséből származ-
naknak).

A javaslat az ama rendelkezésével
fogva, mely a bíróságos felvételben a
Curia, felvételben a közigazgatási bi-
róság tagjai sorából választás usján
önjajta megalkotói, könnyen előáll-
hat az az eset, hogy a választás esé-
lyeivel fogva a közigazgatási bíróság-
nak eredetileg nem bírói (volsz gyá-
kovlatási közigazgatási:) tagjai kivesse

a vegyes bíróságból, amely emeltek követeléseiben ismét híjjával lesz annak az elemnek, amelyik a választási ügyek termelésénél fogva hivatottabb volna az itt felmerült ügykérdések felész dönteni, mint a politikai munkálatoktól teljes egészében kerek-süt távol álló bíróság.

De nem kevésbé aggodalmas az ott a szempontok, melyek egy gyakorlati ember tollából kerültek e kérdés illetőleg papírra, hangsúlyozva, hogy az ilyen vegyes bíróság iránt nem oly nagy a bizalom, mint amit itt a dolgok termelésénél ugyan csak megkövetel. A harmonikus együttműködés hi van zárva. A bíróság belső

szervezte, a maga folyton változó, a vá-
laskrás vélyeinek kíséret tagjaival, sürin
változó vesztéssel, a külön és önálló bíró-
ság minden attribútumá nélkül, nem
sem az emberre annál az állandóságának
benyomására, minél pl. a közigazgatási
bíróság.

De sem jelentéktelen érv, hogy a mó-
demi bírói és közigazgatási szervek és
egyre alapelve a teendőket olyformán
megosztása, hogy elkerülhetően könnyen
nélkül új közeget ne létesítsék. Ha ha-
souló semmire sem funkciók már megto-
ró közeget által megfelelő ellátás nyer-
nek, nyomos okokat kell fenntartani

arra, hogy egy újabb itynemű pseudo' ellá-
tására a meglevő mellőzéssel új szervezet
állítsassék be.

Másként pedig a közigazgatási bíróság
végén ilyen természetű funkció, mikor
az 1896: XVII. 4-c. 25. és 41. §-ai értelemben
a megválasztott községi képviselő választá-
ságára és a választási eljárása vo-
nautkozó felelőseknek eldönti (1886: XVII.
4-c. 50. §-a), úgyminth, amikor a törvény-
hatósági bírósági tagok választása kö-
rül követett eljárása vonatkozó felel-
őseknek felelő dönt (1886: XII. 4-c. 42. §-a
és 1872: XXXVII. 4-c. 34. és 52. §§.). Záróban
már tovább vitatott ez az elv, amennyiben

1904 óta a képviselő-választói jogosultság felett a közigazgatási hatóságok döntése ellen emelt panasz felett a közigazgatási bíróság jogosult ítélni.

Érdemes, hogy a javaslat, így megszüntetve a választási bíróságot általános fogalmát, csak az egyik részére ruházta közigazgatási bíróságra. Pedig indokoltá a képviselő választási eljárás feletti döntés áruháadását az a körülmény, hogy — mint az indoklás más vonatkozásban mondja — maga a képviselőválasztás közigazgatási célközvetítő lévén, a választás eredményének megítélésére több

oldalú méltóságban fog részesülhesen....",
annyival is inkább, mivel éppen a szóban
forgó bírászkodásban a ténykérdés, mely-
nek nehézségei szinte főleg indokoltságra és
ingyenre a közgazdasági bírák elé uza-
lásra, erősen túlyozó a jogkérdés felére;
továbbá, hogy annak megállapítása, vaj-
jon egy konkrét esetben mely bíróség és mi-
nyó befolyással a választási esetben és
hogy a választás érvénytelensége degen-
dó okul szolgál-e, vagyis a ténykérdés
megállapítása sokkal könnyebb a köz-
gazdasági bírakra nézve, kité a választá-
si eljárás minden irás, minden mok-
latás ismerete, mint a politikai mok-

galuansól sávol álló, azok minden szel-
jésöl meut bírora néve. Jogi szempont-
ból pedig nemcsak az az önkéjűgős, mely a
választójog megállapítása és a "képviselő-
választás feletti bírászkodás könt felfo-
zog, hanem a mindkettő felett alkalmá-
nos bírói módszer: a könjogi per jogi
szemlére indokolja a passiv választói
jog és a választás cselekménye föléssi dön-
ésnek is a könjogi bírászkodás már
szereless egyik ágára, a könjogászati
bíroságra való ruházását.

De felmerülhet az a kérdés is, hogy
nem volna-e célszerű egy sokkal eldön-
tésű bevezetni, olyanféle képpel, mint

vau Elsass-Lothringumban vagy Pommern-
ban, ahol is első fokú királyi bíróságok haso-
ságot dörsemet és csata felebbelési képpen
mennyel az új a királyi bíróság-
hoz. Melül fel olyan név is, mely a ja-
vaslat által szerkesztett ügy bíróságba ma-
gás a Ház is be akarja venni. E rendszere-
nek azonban az előbbiekben leközöltözt
szempontok és a feldolgozott határ és kül-
földi anyagból levint következtetés ha-
sáronnan ellentmondanak. Mers nyilatko-
való, hogyha olyan bíróságok meivertünk,
melyben a Ház saját bármint súlyal is,
de részben veszték, az ítéletek tárgyilagossá-
gát megvanak a veszték fenyegesi, ami a par-

lamusi bíróság kerében.

Hogy pedig nálunk a közigazgatási bíróság mellett mindenképp oly kevés hang szólalt meg, annak okait talán abban lehetne keresni, hogy bár magas színvonalához és elfogulatlan ítéleteiéhez a gyári irányalata sem jár, alig másfél évtizedes fennállása alatt talán még sem tudott, oly nagy tekintélyre szert tenni, mint a Curia a maga szakados jogkereső hivatásával. De még az is igaz, hogy a választásokról érvényessége feletti való döntésnek a közigazgatási bíróságra való ruházásával lényeges szervezeti kérdések kivánnak módosulás, mely külön-

ben ugyanakkor a jogelvi és alaki hibák és
félreességük állandóan elő, minthelyet a
cúriai bírászkodásnál előállottak. —

— — —
Cúriai Bíróság
Cluj, 20/VI. Rantinsky

DEBRECENI KÖZLEMÉNYTÁR
1362/1983 gyűjteményi szám